

KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI

Przegląd regulacji
dotyczących rejestracji
gatunków zwierząt chronionych
oraz handlu nimi w Polsce
i wybranych krajach świata

OPRACOWANIA
TEMATYCZNE

OT-588-A

SIERPIEŃ 2011

BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI
Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych

**Przegląd regulacji
dotyczących rejestracji
gatunków zwierząt chronionych
oraz handlu nimi w Polsce
i wybranych krajach świata**

**OPRACOWANIA
TEMATYCZNE**

OT-588-A

Kancelaria Senatu
Sierpień 2011

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2011

Biuro Analiz i Dokumentacji

Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska – tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,
e-mail: sokolows@nw.senat.gov.pl

Wicedyrektor – Ewa Nawrocka – tel. 22 694 90 53,
e-mail: nawrocka@nw.senat.gov.pl

Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych tel. 22 694 92 04, fax 22 694 94 28

Opracowanie graficzno-techniczne, druk i oprawa
Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii

**Artur Dragan,
Małgorzata Korzeniowska,
Andrzej Krasnowolski,
Anna Stawicka,
Robert Stawicki
Główni specjaliści
w Biurze Analiz I Dokumentacji**

Przegląd regulacji dotyczących rejestracji gatunków zwierząt chronionych oraz handlu nimi w Polsce i wybranych krajach świata

1. Rejestracja gatunków zwierząt chronionych w Polsce oraz konsekwencje wynikające z ich niezgłoszenia do rejestru zwierząt posiadanych lub hodowanych w Polsce

Podstawowym dokumentem regulującym problematykę ochrony dziko występujących gatunków zwierząt i roślin jest Konwencja o Międzynarodowym Handlu Dzikimi Zwierzętami i Roślinami Gatunków Zagrożonych Wyginięciem (CITES) zw. Konwencją Waszyngtońską, sporządzona 3 marca 1973 r. Do dnia dzisiejszego dokument ten, którego podstawowym celem jest kontrola i ograniczenie międzynarodowego handlu żywymi zwierzętami i roślinami, ratyfikowało 157 państw, w tym wszystkie 27 państw członkowskich Unii Europejskiej.

Unia Europejska, odnosząc się do postanowień Konwencji Waszyngtońskiej, wprowadziła do swojego porządku prawnego odpowiednie regulacje zawarte w szeregu rozporządzeń, z których najważniejsze to: Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi wraz z listą gatunków objętych reglamentacją handlu, uaktualnioną Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1332/2005 z dnia 9 sierpnia 2005 r. oraz Rozporządzenie Komisji (WE) nr 865/2006 z dnia 4 maja 2006 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do pierwszego z wymienionych rozporządzeń. Wyżej wymienione regulacje wspólnotowe stanowią część obowiązującego w Polsce porządku prawnego.

Pomimo iż regulacje wspólnotowe (m.in. powyższe rozporządzenia) są bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich i mają charakter wiążący, to wprowadzenie ewentualnego obowiązku zgłoszenia do rejestru okazów gatunków (zwierząt) objętych przepisami CITES lub rozporządzeń UE, może wynikać tylko z przepisów krajowych. Państwom pozostawiono swobodę przy podjęciu ewentualnej decyzji o wprowadzeniu, w prawie krajowym, obowiązku rejestracji. Są one jedynie zobowiązane do podejmowania takich działań, które zwiększałyby skuteczność przestrzegania przepisów dotyczących ochrony zagrożonych gatunków.

Podstawowym aktem prawnym, który reguluje kwestie związane m.in. z rejestracją zwierząt objętych ograniczeniami unijnymi, jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.).

Zgodnie z art. 64 wspomnianej ustawy, posiadacz żywych zwierząt zaliczonych do płazów, gadów, ptaków lub ssaków wymienionych w załącznikach A i B¹, a także prowadzący ich hodowlę, jest obowiązany do pisemnego zgłoszenia ich do rejestru.

Załącznik A zawiera listę gatunków zarówno roślin jak i zwierząt zagrożonych wyginięciem. Zasadniczo wszelki handel międzynarodowy tymi gatunkami jest zabroniony, chociaż w określonych okolicznościach handel tymi gatunkami może być dopuszczalny w pewnym zakresie.

Załącznik B zawiera listę gatunków, które wprawdzie nie są zagrożone wyginięciem, niemniej jednak mogą być zagrożone, jeżeli handel okazami tych gatunków nie zostanie poddany ścisłej reglamentacji. Handel nimi jest dozwolony pod warunkiem posiadania stosownego zezwolenia.

Wpis do rejestru lub wykreślenie z rejestru, na wniosek posiadacza zwierzęcia, jest dokonywany przez starostę właściwego ze względu na miejsce przetrzymywania zwierząt lub prowadzenia ich hodowli. Wniosek powinien być złożony w urzędzie starosty w terminie 14 dni od dnia powstania tego obowiązku tj. z dniem nabycia lub zbycia zwierzęcia, jego wwozu do kraju lub wywozu za granicę oraz wejścia w posiadanie zwierzęcia, jego utraty lub śmierci.

Wniosek o dokonanie wpisu do rejestru powinien zawierać następujące informacje:

- imię, nazwisko i adres albo nazwę i siedzibę posiadacza lub prowadzącego hodowlę,
- liczbę zwierząt posiadanych lub hodowanych,
- nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje,
- datę, miejsce urodzenia lub wyklucia się zwierzęcia,
- płeć zwierzęcia, jeżeli jest możliwa do ustalenia,
- opis trwałego oznakowania zwierzęcia, jeżeli jest oznakowane,
- cel przetrzymywania lub prowadzenia hodowli zwierzęcia,
- kopię dokumentu potwierdzającego pochodzenie zwierzęcia:
  - zezwolenie na import zwierzęcia do kraju, albo
  - zezwolenie na schwytanie zwierzęcia w środowisku, albo
  - dokument wydany przez powiatowego lekarza weterynarii, potwierdzający urodzenie zwierzęcia w hodowli, albo
  - inny dokument stwierdzający legalność pochodzenia zwierzęcia.

Obowiązek zgłoszenia do rejestru nie dotyczy:

- ogrodów zoologicznych,
- podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu żywymi zwierzętami gatunków chronionych na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust.1,
- czasowego przetrzymywania zwierząt w celu leczenia i rehabilitacji.

Prawo polskie przewiduje określone sankcje karne w przypadku niezgłoszenia do rejestru posiadanych lub hodowanych zwierząt. Zgodnie z art. 127 pkt 3 wymienionej ustawy osoba, która umyślnie² nie zgłasza do rejestru posiadanych lub hodowanych zwierząt popełnia wykroczenie i podlega karze aresztu lub grzywny.

---

¹ Szczegółowa lista gatunków podlegających rejestracji znajduje się w załącznikach A i B Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1332/2005 z dnia 9 sierpnia 2005 r. zmieniającego Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi.

² Zgodnie z postanowieniami art. 6§ 1 Kodeksu wykroczeń wina umyślna zachodzi wówczas, gdy sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, to jest chce go popełnić albo przewidując jego popełnienie godzi się na to. Uwzględniając zatem pojęcie winy umyślnej, należy stwierdzić, że przesłanka ta będzie mocno ograniczała przypadki odpowiedzialności za wykroczenie z art. 127 wyżej wspomnianej ustawy. Jego potencjalnemu sprawcy należy bowiem udowodnić, że znał on ograniczenia obowiązujące w stosunku do konkretnego obiektu przyrodniczego, i że celowo je naruszył.

2. Regulacje w prawie polskim dotyczące obrotu zwierzętami chronionymi, które nie posiadają dokumentu legalnego pochodzenia

Obrót zwierzętami chronionymi nieposiadającymi dokumentu legalnego pochodzenia (zezwolenia) jest w Polsce zabroniony na podstawie art. 128 ustawy o ochronie przyrody. W tym przepisie wymieniono kilka rodzajów działań, naruszających zarówno normy przytoczonej ustawy jak i bezpośrednio obowiązujących regulacji prawa unijnego³. Jednym z nich jest oferowanie (bez wymaganego zezwolenia) „zbycia lub nabycia, nabywanie lub pozyskiwanie, używanie lub wystawienie publiczne w celach zarobkowych, zbywanie, przetrzymywanie lub przewożenie w celu zbycia okazów określonych gatunków roślin lub zwierząt”.

Ustawodawca uznał złamanie tego przepisu za przestępstwo, zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Ponadto w art. 129 ustawy przewidziano środki karne, które może orzec sąd w razie skazania za przestępstwo określone w art. 128.

Są to:

- przepadek przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa oraz przedmiotów (w tym zwierząt chronionych) pochodzących z przestępstwa nawet, jeśli nie były własnością sprawcy,
- obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny – nawiązkę w wysokości 10 000 złotych na rzecz organizacji społecznej działającej w zakresie ochrony przyrody lub właściwego, ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa, wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

3. Rejestracja gatunków zwierząt chronionych w wybranych krajach świata

W tej części opracowana przedstawiono podstawowe regulacje obowiązujące w wybranych krajach świata. Informacje zebrano na podstawie odpowiedzi na ankietę zawierająca poniższe pytania i skierowaną za pośrednictwem ECPRD⁴ do krajów będących w tej sieci wymiany informacji międzyparlamentarnej.

1. Czy istnieje w Twoim kraju (w systemie prawnym) obowiązek rejestracji chronionych gatunków dzikich zwierząt?

2. Jeśli takie przepisy istnieją, które z chronionych gatunków zwierząt (szczególnie ptaków ozdobnych) muszą być zarejestrowane, a które nie?

3. Jakie są procedury rejestracji - proste lub skomplikowane?

4. Jeśli istnieje obowiązek rejestracji poszczególnych gatunków (zwłaszcza ptaków ozdobnych), jakie są kary za niewypełnienie tego obowiązku? Jakie są sankcje, ich dotkliwość i stopień nacisku?

5. Jak uregulowana jest kwestia zakupu zwierząt chronionych, które nie posiadają dokumentu legalnego pochodzenia?

Austria

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym ochrony zwierząt w Austrii jest ustawa z 28 września 2004 r. o ochronie zwierząt (*Tierschutzgesetz*). Zawiera ona regulacje dotyczące rejestracji dzikich zwierząt zgodnie z wymogami zawartymi w rozporządzeniach UE.

³ Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi.

⁴ European Centre for Parliamentary Research and Dokumentation (Europejskie Centrum Badań Parlamentarnych i Dokumentacji)

Zgodnie z art. 25 ustawy o ochronie zwierząt właściciel lub hodowca gadów, płazów, ptaków i ssaków jest zobowiązany do zarejestrowania tych zwierząt w formie pisemnej deklaracji lub zgłoszenia. Muszą one zawierać imię i nazwisko oraz adres właściciela zwierzęcia, liczbę zwierząt znajdujących się w jego posiadaniu, miejsce ich przebywania oraz inne informacje, które mogą okazać się przydatne dla urzędu, do którego kierowane jest to zgłoszenie, w kwestii oceny sytuacji. Obowiązek ten nie dotyczy zwierząt chronionych przebywających w ogrodach zoologicznych, w schroniskach dla zwierząt ani zwierząt trzymanyh w ramach działalności gospodarczej/handlowej ich właściciela.

Właściciel lub hodowca jest zobowiązany do złożenia wniosku o zmianę wpisu rejestracyjnego, w ciągu 2 dni od daty zakupu bądź sprzedaży zwierzęcia, jego wywiezienia z kraju, wejścia w posiadanie zwierzęcia, jego zgubienia lub śmierci. Wniosek taki powinien zawierać następujące dane:

- imię i nazwisko oraz adres zamieszkania właściciela,
- liczbę posiadanych bądź hodowanych zwierząt,
- nazwy danych gatunków w języku łacińskim i niemieckim,
- datę i miejsce urodzenia zwierzęcia,
- płeć zwierzęcia (jeśli jest rozpoznawalna),
- opis stałego oznakowania (jeśli zwierzę zostało oznakowane),
- cel posiadania lub hodowli,
- kopię dokumentu potwierdzającego pochodzenie zwierzęcia (licencja importowa),
- licencję (pozwolenie) na schwytanie zwierzęcia w jego naturalnym środowisku,
- dokument wydany przez miejscowe władze weterynaryjne potwierdzający urodzenie zwierzęcia lub inny dokument potwierdzający jego legalne pochodzenie.

Prawo austriackie przewiduje sankcje za niedopełnienie obowiązku rejestracji zwierząt. Zgodnie z art. 38 ustawy o ochronie zwierząt, osoba świadomie unikająca złożenia deklaracji o posiadaniu lub hodowaniu zwierzęcia popełnia wykroczenie i karana jest grzywną w wysokości do 3750 euro; w razie popełnienia takiego wykroczenia ponownie – grzywną do 7500 euro.

Zasady handlu zwierzętami z gatunków wymienionymi w załączniku A i B Rozporządzenia WE 338/97 reguluje ustawa o handlu zwierzętami [Artenhandelsgesetz]. Zawiera ona przepisy karne stosowane wobec osób naruszających przepisy ustawy. Są to grzywna w maksymalnej wysokości do 80.000 euro oraz kara pozbawienia wolności do lat 5.

Belgia

Zasady rejestracji zwierząt chronionych są uregulowane w Rozporządzeniu Króla Belgii z 9 kwietnia 2003 r. (o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny poprzez sprawowanie kontroli nad handlem tymi gatunkami (*Arrêté royal relatif à la protection des espèces de faune et de flore sauvages par le contrôle de leur commerce*). Zgodnie z rozporządzeniem wymagana jest rejestracja okazów gatunków dzikich, wymienionych w załącznikach Konwencji Waszyngtońskiej. Nie jest ona konieczna w odniesieniu do osobników urodzonych i wychowanych w niewoli, w odniesieniu do gatunków oraz hybryd niektórych gatunków ptaków (np. pewne gatunki kaczek, cyraneczek, bażantów, gołębi i papużek). Prawo belgijskie jest łagodniejsze niż obowiązujące we Francji, która obostrzyła warunki określone zarówno w Konwencji Waszyngtońskiej, jak i ustawodawstwie unijnym.

Czechy

W Czechach zasady rejestracji zwierząt chronionych reguluje ustawa z 2004 r. o handlu zagrożonymi gatunkami (nr 100/2004) oraz w Rozporządzenie Ministra Środowiska (nr 210/2010).

Na podstawie przepisów przytoczonych regulacji obowiązkowej rejestracji podlegają żywe okazy gatunków ssaków, ptaków i gadów wymienione w załączniku A do Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z wyłączeniem gatunków dzikich zwierząt i roślin, które występują w naturze na terenie Republiki Czeskiej. Dodatkowo rejestracji podlegają niektóre, wymienione z nazwy, gatunki ssaków oraz ptaków występujące w załączniku B. Dotyczy to ssaków pochodzących z rodzin: słoniowatych, nosorożcowatych, kotowatych (z wyjątkiem kota domowego) i naczelników (wszystkie gatunki małp) oraz ptaków: orła stepowego oraz orła trawnego.

Obowiązek rejestracji okazów zwierząt chronionych mają ich właściciele (osoby fizyczne oraz prawne) oraz osoby czasowo posiadające zwierzęta (t.j. osoby, którym zwierzęta zostały wypożyczone na określony czas).

Zezwolenia CITES na reeksport oraz import okazów z gatunków zwierząt chronionych oraz świadectwa pochodzenia wydaje Departament ds. Międzynarodowej Ochrony Bioróżnorodności Biologicznej Ministerstwa Środowiska. Zezwolenia są wymagane nie tylko na obrót żywymi roślinami i zwierzętami ale także, w większości przypadków, na obrót fragmentami tych gatunków, pochodnych i produktów z ich organizmów. Zezwolenia uzyskuje się po uprzednim złożeniu podania oraz wypełnionej karty rejestracyjnej. Zezwolenia oraz świadectwa CITES służą wyłącznie potrzebom ochrony środowiska naturalnego i nie mogą zastępować innych zezwoleń (licencji) na import i reeksport wydanych zgodnie z przepisami weterynaryjnymi i fitosanitarnymi. Świadectwa fitosanitarne mogą być użyte jako handlowe zezwolenia CITES tylko w przypadku sztucznie rozmnażanych gatunków roślin wymienionych w załączniku B i C oraz sztucznie rozmnażanych hybryd otrzymanych z gatunków roślin wymienionych w załączniku A Rozporządzenia Rady (WE) Nr 338/97.

Przepisy ustawy z 2004 r. o handlu zagrożonymi gatunkami (nr 100/2004) oraz ustawy z 1992 r. o ochronie przyrody (nr 114/92) wymagają, aby osoba która posiada, rozmnaża, hoduje, transportuje, pokazuje publicznie, sprzedaje, wymienia, oferuje w celu sprzedaży lub wymiany okazy chronionych zwierząt – posiadała dokumenty legalnego pochodzenia tych okazów i przedstawiała je na żądanie Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz urzędu celnego.

Ponadto, osoby które prowadzą handel chronionymi gatunkami zwierząt są zobowiązane do prowadzenia pisemnych rejestrów oraz ich przechowywania na potrzeby ewentualnej kontroli, do której jest upoważniony Inspektorat Ochrony Środowiska. Szczegóły dotyczące tych rejestrów i sposób ich prowadzenia określa Rozporządzenie Ministra Środowiska (nr 210/2010).

Warunki przewozu żywych okazów zwierząt gatunków chronionych na terytorium UE reguluje art. 9 Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97. Wnioski o wydanie świadectwa przewozowego składa się (wraz z dołączonym dokumentem rejestracji) w Departamencie ds. Międzynarodowej Ochrony Bioróżnorodności Biologicznej Ministerstwa Środowiska, do którego zadań należy również monitorowanie przemieszczania się żywych okazów zwierząt chronionych wymienionych w załączniku A.

Obrót rynkowy (handel, wymiana, wypożyczenie, darowanie) okazami chronionych zwierząt jest obwarowany szeregiem wymogów wynikających z przepisów Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97. Należy do nich obowiązek nałożony na sprzedawcę, aby ten poinformował kupującego lub osobę zainteresowaną inną formą obrotu o obowiązku rejestracji (dołączenie do okazu pisemnego ogłoszenia o wymaganych obowiązkowych dokumentach CITES) oraz o ewentualnych zakazach dotyczących działalności handlowej związanych z oferowanym okazem. Wymóg ten dotyczy również innych sposobów „przekazywania” okazów zwierząt tj. np. wypożyczenie, darowanie.

Sprzedaż jest dozwolona jedynie na podstawie odpowiedniego dokumentu rejestracyjnego, a w przypadku okazów podlegających zakazowi sprzedaży na podstawie świadectwa WE. Dotyczy to sprzedaży zarówno w sklepach, na targowiskach jak i np. poprzez internet. Wspomniane ogłoszenie o wymaganych obowiązkowych dokumentach CITES stanowi obowiązkową część

oferty sprzedaży okazu zakazanego w obiegu handlowym podczas handlu w miejscach dostępnych dla publiczności (sklepy, targowiska) oraz podczas sprzedaży przez internet. Operatorzy stron internetowych są zobowiązani do zapewnienia, że informacja w zakresie reklamy i sprzedaży internetowej będzie podawana do publicznej wiadomości. Publikacja obowiązkowych informacji powinna następować według modelu zamieszczonego na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska. Na żądanie Inspektoratu Ochrony Środowiska operatorzy stron internetowych są zobowiązani do usunięcia bez zwłoki określonej reklamy. Jest to przykład dodatkowych działań kontrolnych tej instytucji, których nie wymusza ani ustawa z 2004 r. o handlu zagrożonymi gatunkami (nr 100/2004) ani Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97.

Chorwacja

Republika Chorwacji jest stroną konwencji CITES od czerwca 2000 r. Obowiązek rejestracji (prowadzonej przez Ministerstwo Kultury) posiadanych lub hodowanych zwierząt chronionych, w tym dzikich, wynika z ustawy o ochronie przyrody (OG 70/2005 i 139/2008) oraz związanych z nią rozporządzeń: o warunkach posiadania, metodach oznakowania i prowadzenia rejestrów zwierząt żyjących w niewoli podlegających ochronie (OG 70/2009) oraz o ruchu transgranicznym i handlu gatunkami zagrożonymi (OG 72/2009) na mocy których przepisy unijne (o których mowa poniżej) związane z CITES zostały wprowadzone do chorwackiego porządku prawnego.

Jako państwo przygotowujące się do akcesji do Unii Europejskiej Chorwacja wprowadziła do swojego porządku prawnego następujące rozporządzenia Rady i Komisji Europejskiej:

- nr 338/1997 z 9 grudnia 1997 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi,
- nr 865/2006 z 4 maja 2006 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do Rozporządzenia Rady nr 338/1997 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi,
- nr 100/2008 z 4 lutego 2008 r. zmieniające – w odniesieniu do kolekcji próbek i niektórych formalności związanych z handlem gatunkami dzikiej fauny i flory – rozporządzenie nr 865/2006 ustanawiające przepisy wykonawcze do Rozporządzenia Rady nr 338/97,
- nr 318/2008 z 31 marca 2008 r. zmieniające Rozporządzenie Rady nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi,
- nr 811/2008 z 13 sierpnia 2008 r. zawieszające wprowadzanie do Wspólnoty okazów niektórych gatunków dzikiej fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody oraz rozporządzeniem o warunkach posiadania, metodach oznakowania i prowadzenia rejestrów zwierząt chronionych żyjących w niewoli, osoby fizyczne oraz prawne nabywające zwierzęta należące do gatunków ściśle chronionych i chronionych z zamiarem trzymania ich w niewoli muszą zgłosić to w Ministerstwie Kultury w ciągu 30 dni od dnia nabycia zwierzęcia. Wymóg ten nie dotyczy osób fizycznych oraz prawnych, które trzymają zwierzęta w niewoli w celu wystawiania ich na widok publiczny bądź hodowli oraz takich osób fizycznych i prawnych, które weszły w posiadanie chronionych zwierząt krajowych wymienionych jako gatunki łowne zgodnie z ustawą o łowiectwie.

Rejestracja hodowli jest wymagana w przypadku wszystkich zwierząt ściśle chronionych i niektórych zwierząt chronionych (włączając zwierzęta wymienione w Załączniku B do Rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 318/2008) zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody oraz treścią rozporządzenia o ruchu transgranicznym i handlu gatunkami zagrożonymi.

W celu rejestracji właściciel składa pisemny wniosek, który musi zawierać następujące dane: imię nazwisko oraz adres osoby fizycznej lub nazwę osoby prawnej, łacińską i chorwac-

ką nazwę gatunku, informacje o płci zwierzęcia, typ i kod oznakowania, pochodzenie zwierzęcia, opis warunków jego przechowywania sprawowanej nad nim opieki, datę i okoliczności zakupu zwierzęcia.

Niewypełnienie, zarówno przez osoby fizyczne jak i prawne, obowiązków wynikających z ustawy o ochronie zwierząt jest traktowane jako wykroczenie zagrożone karą grzywny w zróżnicowanej wysokości od kilkuset do kilkudziesięciu tysięcy euro.

Handel zwierzętami należącymi do gatunków ściśle chronionych jest zakazany i wynika z przepisów ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia o ruchu transgranicznym i handlu gatunkami zagrożonymi. Może być jednak dopuszczony w sytuacjach wymienionych w tym rozporządzeniu. Przez „handel” rozumie się : sprzedaż, kupno, złożenie oferty kupna, kupno w celach komercyjnych, wystawianie na widok publiczny w celu uzyskania dochodów, trzymanie w celu sprzedaży, oferowanie na sprzedaż, przewóz w celu sprzedaży, a także wynajmowanie i wymiana okazów zwierząt.

Estonia

Obowiązek rejestracji chronionych gatunków zwierząt jest regulowany rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 kwietnia 2007 r. - procedura rejestracji utrzymywanych ssaków, ptaków i gadów, wymienionych w załączniku A Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory poprzez przepisy regulujące handel nimi i zakaz posiadania okazów należących do rodziny człekokształtnych (hominoidea). Zostało ono ustanowione na podstawie ustawy o ochronie przyrody i Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97. Określa procedurę rejestracji przechowywanych okazów gatunków ssaków, ptaków i gadów, wymienionych w załączniku do tego rozporządzenia.

Rejestracji dokonuje Organ Administracyjny Konwencji CITES (MA). W trakcie rejestracji okaz powinien być oznakowany niezniszczalną i niepowtarzalną etykietą. Do rejestracji wymagane są dane dotyczące okazu i dokumenty potwierdzające jego legalne uzyskanie oraz dane posiadacza zwierzęcia tj.: imię i nazwisko, osobisty numer identyfikacyjny (lub, w przypadku jego braku, dane paszportowe), adres oraz dane kontaktowe. Wspomniany już organ rejestrujący wydaje zaświadczenie o rejestracji w ciągu 1 miesiąca od dnia otrzymania w/w. informacji. Ponadto organizuje oznakowania nieoznakowanych okazów w ciągu 1 miesiąca od daty rejestracji.

Okazy zwierząt chronionych nabyte przed wejściem w życie omawianego rozporządzenia powinny być zarejestrowane przed zawarciem jakiejkolwiek transakcji związanej z okazem. Przez „transakcję” rozumie się zakup, licytację, nabycie w celu uzyskania dochodów, sprzedaż, przechowywanie w miejscu sprzedaży w magazynach i składach w miejscu sprzedaży i innych pomieszczeniach związanych z miejscem sprzedaży, transport w celu sprzedaży, oferowania do sprzedaży lub wykorzystanie w jakikolwiek inny sposób w celu uzyskania dochodów.

Naruszenie przez osobę fizyczną zawartych w rozporządzeniu zasad korzystania z okazów zwierząt chronionych zagrożone jest karą grzywny w wysokości do 1150 euro. Naruszenie ich przez osobę prawną, zagrożone jest karą grzywny w wysokości do 3200 euro.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody sprzedający wystawia dokument potwierdzający legalne pochodzenie dotyczące okazów gatunków wymienionych w załącznikach A i B do Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97.

Dokument ten powinien zawierać następujące dane:

- 1) naukową nazwę gatunku;
- 2) dowód legalnego pochodzenia okazu (okaz dziki, sztucznie rozmnażany lub wyhodowany w niewoli, itp.);

3) w przypadku okazów wwożonych do Unii Europejskiej - specjalne zezwolenie zgodnie z Rozporządzeniem Rady;

4) w przypadku żywych okazów gatunków zwierząt, informacje dotyczące poprzedniego właściciela i informacje umożliwiające identyfikację tj: oznakowanie, fotografia, opis.

Handel okazami gatunków krajowych zwierząt chronionych, z wyjątkiem ich potomstwa hodowanego w warunkach niewoli, jest zabroniony.

Finlandia

W fińskim ustawodawstwie brak jest regulacji przewidujących obowiązek rejestracji gatunków chronionych dzikich zwierząt. Również brak jest odpowiednich regulacji krajowych dotyczących handlu okazami chronionych dzikich zwierząt. W tym obszarze mają zastosowanie wprost przepisy prawa Unii Europejskiej zawarte w Rozporządzeniu Rady (WE) 338/97 zabraniającym sprzedaży okazów zwierząt z gatunków wymienionych w załączniku A bez świadectwa WE (certyfikat w określonej formie) oraz w załączniku B bez świadectwa WE (certyfikat w nieokreślonej formie).

Francja

We Francji obowiązują różnorodne uregulowania dotyczące ochrony i hodowli zwierząt i roślin, które muszą być w równej mierze przestrzegane. Tematyka ta ujęta jest w następujących aktach prawnych:

- Kodeks Środowiska (*Code de l'Environnement*),
- Kodeks Rolny (*Code Rural*),
- Rozporządzenie z 21 listopada 1997 roku o gatunkach niebezpiecznych (*Arrêté du 21 novembre 1997 définissant deux catégories d'établissements, autres que les établissements d'élevage, de vente et de transit des espèces de gibier dont la chasse est autorisée, détenant des animaux d'espèces non domestiques*),
- Rozporządzenie z 10 sierpnia 2004 roku określające warunki wydawania zgody na posiadanie zwierząt pewnych gatunków niedomowych w ośrodkach hodowli, sprzedaży, wynajmu, tranzytu lub wystawiania na widok publiczny zwierząt gatunków niedomowych oraz szczególnie precyzujące obowiązki właścicieli ośrodków zajmujących się zwierzętami niedomowymi, np. nadawanie zwierzętom numerów identyfikacyjnych (*Arrêté du 10 août 2004 fixant les conditions d'autorisation de détention d'animaux de certaines espèces non domestiques dans les établissements d'élevage, de vente, de location, de transit ou de présentation au public d'animaux d'espèces non domestiques*),
- Rozporządzenie międzyresortowe z 10 sierpnia 2004 r. określające główne zasady udzielania zgody na hodowlę zwierząt gatunków niedomowych (*Arrêté interministériel du 10 août 2004 (JORF du 25 septembre 2004) fixant les règles générales de fonctionnement des installations d'élevage d'agrément d'animaux d'espèces non domestiques*).

To ostatnie rozporządzenie definiuje:

- zwierzę domowe – jest to każde, utrzymywane przez człowieka, zwierzę wywodzące się z gatunku w przeszłości poddanego presji selekcyjnej stałej i ciągłej w celu uformowania grupy zwierząt, które uzyskały charakter zwierząt domowych. Tylko osobniki urodzone w niewoli i mające fenotyp odmienny od fenotypu zwierzęcia dzikiego mogą być traktowane jako zwierzęta domowe.
- zwierzęta niedomowe – wszystkie zwierzęta, które nie podlegały modyfikacji poprzez selekcję podczas hodowli ze strony człowieka. Jest to niezależne od faktu, czy dane osobniki

urodziły się wolne, czy w niewoli oraz jak długi czas spędziły w niewoli. Osobnik pochodzący ze skrzyżowania (hybryda) zwierzęcia dzikiego chronionego i domowego uzyskuje status rodzica chronionego.

Świadectwo Wspólnoty potwierdza legalność importu danego zwierzęcia chronionego i umożliwia wolny obrót danym okazem, zgodnie z Traktatem Waszyngtońskim, z wyjątkiem zwierząt znajdujących się na liście Aneksu 1 Konwencji.

Rozporządzenie międzyresortowe z dnia 10 sierpnia 2004 r. szczegółowo określa zasady prowadzenia hodowli zwierząt objętych Konwencją, jak również nakazuje, aby każdy osobnik był ujęty w rejestrach, umożliwiających identyfikację jego pochodzenia. Rejestry sporządzane są przez prefekta, komisarza policji bądź właściwego terytorialnie mera.

Każde zwierzę gatunku chronionego musi posiadać legitymację poświadczającą legalność pochodzenia oraz musi być identyfikowalne poprzez oznaczenie zamkniętym pierścieniem. Aneks nr 1 zawiera listę kilkuset ssaków, ptaków, płazów i gadów, dla których posiadania konieczna jest zgoda prefekta i których oznakowanie jest obowiązkowe w odniesieniu do każdego osobnika, natomiast Aneks nr 2 zawiera listę gatunków, których posiadanie jest zabronione, a może być dozwolone przez prefekta wyłącznie tymczasowo, dla przechowania bądź publicznej ich prezentacji.

Grecja

Przepisy prawa greckiego dotyczące ochrony dzikich zwierząt zostały ustanowione na mocy ustawy z 1992 r. (nr 2055), która ratyfikowała Konwencję Waszyngtońską (CITES) oraz Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97, znowelizowanego w ubiegłym roku przez Rozporządzenie Rady (WE) nr 709/2010.

Bez zezwolenia zakazany jest import, eksport, transport, sprzedaż, wystawianie i posiadanie niektórych gatunków ssaków, ptaków, gadów, ryb i bezkręgowców objętych ochroną CITES. Organami wydającymi zezwolenia są : Ministerstwo Środowiska, Energii i Zmian Klimatu, Specjalny Sekretariat dla Lasów, Zarząd Generalny ds. Rozwoju i Ochrony Lasów i Naturalnego Środowiska, Zarząd Estetyki Lasów, Parków Narodowych i Zarządzania Igrzyskami, Departament Międzynarodowych Konwencji. Poza tym zezwolenia wydają miejscowe organy, właściwe dla określonych regionów geograficznych.

Gruzja

Prawodawstwo gruzińskie dotyczące ochrony dzikich zwierząt funkcjonuje w oparciu o Konwencję Waszyngtońską (CITES), której postanowienia obowiązują w Gruzji od grudnia 1996 r. Nie przewiduje ono obowiązku rejestracji okazów zwierząt chronionych oraz nie ustala zasad ich przetrzymywania i obchodzenia się z nimi.

Jedynymi regulacjami, które odnoszą się bezpośrednio do problematyki zwierząt chronionych są przepisy ustawy z 2005 r. o licencjach i zezwoleniach wraz z aktami wykonawczymi (rozporządzenia) oraz uchwała rządowa z 2007 r. – określająca zasady prowadzenia handlu i procedury wydawania zezwoleń na handel niektórymi (pozyskiwanymi z morza) okazami zwierząt chronionych.

Hiszpania

Zgodnie z ustawą z 1997 r. o dziedzictwie naturalnym i bioróżnorodności (42/1997) obowiązek rejestracji chronionych gatunków zwierząt spoczywa na Ministerstwie Przemysłu, Tu-

rystyki i Handlu, które prowadzi rejestr dotyczący handlu (import i eksport) dzikimi zwierzętami. Ministerstwo przygotowuje również roczne raporty zawierające analizy dotyczące handlu gatunkami dzikich zwierząt na poziomie międzynarodowym oraz opisujące tendencje rozwoju tego zjawiska. Gatunki dzikich zwierząt podlegających ochronie są wymienione w narodowym katalogu chronionych gatunków zwierząt zagrożonych wyginięciem, powstałym na mocy Dekretu Królewskiego z 1990 r. (439/1990).

Zgodnie z przepisami Konwencji (CITES) Sekretarz stanu ds. zagranicznych jest wyznaczony jako główny organ administracyjny, który zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 338/97 jest odpowiedzialny za określone działania (wydawanie zezwoleń i świadectw) dotyczące handlu (import i eksport) gatunkami dzikich zwierząt oraz za kontrolę tych działań.

Za naruszenie przepisów dotyczących ochrony dzikich zwierząt oraz handlu nimi przewidziane są sankcje karne w ustawie z 1995 r. – w sprawach karnych, oraz w ustawie z 1997 r. o dziedzictwie naturalnym i bioróżnorodności, zaś zwalczanie przemytu reguluje dekret królewski z 1998 r. (nr 16490). Skonfiskowane okazy zwierząt chronionych na mocy Dekretu Królewskiego z 2006 r. są przekazywane do wyznaczonych miejsc przeznaczenia.

Holandia

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienie ochrony gatunków dzikich zwierząt jest ustawa z 2002 r. o florze i faunie. Zawiera implementowane przepisy europejskich traktatów i dyrektyw (dyrektywy siedliskowej i ptasiej) oraz traktatów międzynarodowych (CITES). Reguluje zasady ochrony gatunków, ustanowienie chronionych siedlisk, możliwość zarządzania i zwalczania szkód, handel chronionymi gatunkami dzikich zwierząt oraz zasady polowań.

Zgodnie ze wspomnianą ustawą są chronione i podlegają rejestracji wszystkie rodzime gatunki ptaków z wyjątkiem gęsi grey-lag, gołębia serin, rock i krzyżówki, oraz wszystkie gatunki płazów i gadów. Ssaki (w tym nietoperze) także podlegają ochronie, z wyjątkiem czarnego i brązowego szczura oraz myszy domowej.

Ustawa o florze i faunie zawiera kryteria określania gatunków jako chronionych. Gatunki zwierząt i roślin rzadko występujących w środowisku naturalnym są umieszczane na tzw. Czerwonej Liście sporządzanej w Ministerstwie Środowiska. Dokument ten jest pomocny przy ustalaniu, które gatunki powinny być chronione, nie przesądza jednak o automatycznym zakwalifikowaniu wymienionych w nim okazów jako chronionych. Tylko okazy gatunków wymienionych w ustawie podlegają ochronie.

Obowiązek prowadzenia rejestru, zarówno przez posiadaczy jak i handlujących okazami chronionych zwierząt i roślin, reguluje rozporządzenie w sprawie chronionych gatunków roślin i zwierząt, które wymienia te gatunki. Dla potrzeb rejestracji niezbędne są następujące informacje: nazwa naukowa okazu, ilość okazów, data i miejsce ich zakupu, oznakowanie za pomocą obrączki na nodze lub mikroczipowego transpondera, nazwa, adres i kraj pochodzenia dostawcy oraz nabywcy, liczba odpowiednich dokumentów CITES.

Artykuł 13 ustawy o florze i faunie zakazuje szeregu działań, które mogą zaszkodzić gatunkom chronionym. Zabronione jest nie tylko polowanie, handel oraz posiadanie chronionych zwierząt i roślin, ale także działania wyrządzające szkodę obszarom ochronnym, w których te gatunki żyją.

Izrael

W izraelskim prawie krajowym dzikie zwierzęta podlegają ochronie na mocy ustawy z 1955 r. o ochronie dzikich zwierząt oraz ustawy z 1998 r. o Parkach Narodowych i Rezerwatach Przyrody oraz ich rozporządzeń. Pierwsza z wymienionych regulacji zawiera zasady

rejestracji okazów dzikich zwierząt, które wynikają z implementowanych do niej postanowień konwencji CITES.

Obowiązkiem rejestracji oraz ochroną prawną objęte są wszystkie okazy gatunków dzikich zwierząt, z wyjątkiem ryb. Każdy posiadacz dzikiego zwierzęcia jest zobowiązany do jego zarejestrowania (wypełnienie odpowiedniego formularza) w Urzędzie ds. Przyrody i Parków. Po zarejestrowaniu posiadacz otrzymuje zezwolenie na trzymanie zwierzęcia. Prawo dozwala prowadzenie handlu (kupno/sprzedaż) wyłącznie zwierzętami zarejestrowanymi bez potrzeby posiadania dodatkowych pozwoleń.

Osoba, która nie wypełnia obowiązku rejestracji podlega karze grzywny w wysokości 730 NIS (nowych izraelskich szekli), tj. około 155 euro.

Kanada

Kanada jest stroną Konwencji Waszyngtońskiej CITES, która została implementowana do krajowego systemu prawnego ustawą z 1992 r. o ochronie dzikich zwierząt i roślin oraz o regulacji handlu międzynarodowego i między prowincjami. Przed wejściem jej w życie obowiązywały dwie inne ustawy: z 1985 r. o zezwoleniach na eksport i import oraz o eksporcie zwierzyny.

Kanadyjski rząd federalny jest odpowiedzialny za legislację krajową implementującą przepisy CITES, natomiast 10 kanadyjskich prowincji posiada własną jurysdykcję dotyczącą prawie wszystkich gatunków dzikich zwierząt żyjących na ich terytoriach.

W każdej z kanadyjskich prowincji obowiązują określone przepisy w sprawie posiadania zwierząt trzymanyh w niewoli i dotyczą one zarówno gatunków zagrożonych wyginięciem jak i tych, którym wyginięcie nie zagraża. Np. w prowincji Ontario, istnieją regulacje dotyczące wprost - zwierząt chronionych. Obowiązująca tam ustawa o zwierzętach dziko żyjących i rybach zakazuje posiadania bez zezwolenia okazów zwierząt z gatunków zagrożonych, których wykaz zawarty jest w innej, obowiązującej tam, ustawie z 2007 r. o gatunkach zagrożonych. W prowincji Quebec, obowiązują wykazy określonych gatunków dzikich zwierząt (w tym ptaków), które mogą być trzymane w niewoli bez wymaganego zezwolenia. Posiadanie innych, nie wymienionych w wykazie, okazów dzikich zwierząt wymaga posiadania zezwolenia.

Procedura rejestracji obowiązuje w prowincji Ontario. Osoba fizyczna lub prawna posiadająca okaz/okazy zwierząt z gatunków chronionych rejestruje ten fakt w Ministerstwie Zasobów Naturalnych, które przyznaje licencję uprawniającą do legalnego posiadania zwierzęcia/zwierząt. Licencje są wydawane dla 8 kategorii posiadaczy dzikich zwierząt podlegających ochronie:

1. właściciele firm upoważnionych do trzymywania dzikich zwierząt w celach naukowych lub edukacyjnych,
2. farmy hodujące zwierzęta zakwalifikowane do hodowli i na sprzedaż (np. norki i inne zwierzęta futerkowe, jelenia wirgińskiego, bizona, łosia amerykańskiego),
3. farmy hodujące ptaki łowne przeznaczone na sprzedaż lub do polowań tj. bażanta zwyczajnego, przepióra wirgińskiego, dzikiego indyka,
4. ogrody zoologiczne posiadające określone okazy dzikich zwierząt w celach edukacyjnych i wystawowych,
5. licencjonowany sokolnik, który może posiadać kilka ptaków (sokołów) wymienionych w licencji,
6. licencjonowany znawca gadów i płazów, który ma prawo trzymać okazy gadów i płazów wymienione w licencji,
7. uprawniony opiekun zwierząt chorych, zranionych lub osieroconych, które mają być wypuszczone na wolność,

8. właściciel obiektów szkolno-treningowych dla psów, które powstały przed wejściem w życie ustawy o ochronie ryb i dzikiej zwierzyny.

W prowincji Quebec wydawanych jest 12 typów licencji uprawniających do trzymania w niewoli dzikich zwierząt. Są to licencje na prowadzenie ogrodu zoologicznego, cyrku objazdowego, centrum obserwacji dzikich zwierząt, centrum rehabilitacji dzikich zwierząt, rancza z różnymi gatunkami dzikich zwierząt, rancza hodowlanego dla jeleni wirgińskich, następnie licencje na posiadanie płazów, na trzymanie zwierząt w celach wystawienniczych oraz licencje dla pośrednika w handlu zwierzętami, tresera zwierząt, dla kolekcjonera produktów ubocznych oraz dla sokolnika lub osoby uczącej się na sokolnika.

Licencje obowiązują wszystkich właścicieli okazów zwierząt z gatunków chronionych, również tych, którzy przed 1992 rokiem tj. przed wejściem w życie ustawy o ochronie dzikich zwierząt i roślin oraz o regulacji handlu międzynarodowego i między prowincjami, posiadali okazy zwierząt. Właściciel zwierzęcia może trzymać je dożywotnio na podstawie corocznie odnawialnej licencji, która są wydawane przez Ministerstwo Zasobów Naturalnych na podstawie złożonych przez właścicieli zwierząt wniosków wraz z dołączoną, obowiązującą dokumentacją.

Prawodawstwo kanadyjskie uznaje za nielegalne posiadanie zwierząt niezarejestrowanych oraz roślin podlegających ochronie, ich przywóz oraz transport (także przewożenie między prowincjami). Dotyczy to także wyrobów ze zwierząt lub roślin, a także wyrobów z ich części. Ochroną objęte są okazy zwierząt i roślin oraz wyroby z nich wymienione w załączniku A do Konwencji CITES oraz w załączniku II do wspomnianej wyżej ustawy o ochronie dzikich zwierząt i roślin oraz o regulacji handlu międzynarodowego i między prowincjami.

Prawodawstwo kanadyjskie przewiduje zróżnicowane sankcje za niedopełnienie obowiązku rejestracji oraz za naruszenie ustawowych przepisów chroniących dzikie zwierzęta. Przykładowo, w prowincji Ontario osoba, która nie dopełniła obowiązku rejestracji zwierzęcia chronionego podlega karze grzywny wynoszącej do 25 tys. dolarów kanadyjskich, karze pozbawienia wolności do 12 miesięcy lub obu tym karom łącznie. W przypadku udowodnienia faktu sprzedaży zwierzęcia niezarejestrowanego, osobie popełniającej ten czyn grozi kara grzywny w wysokości 100 tys. dolarów kanadyjskich oraz kara dwóch lat pozbawienia wolności. Zaś w prowincji Quebec niedopełnienie obowiązku rejestracji zagrożone jest karą grzywny w wysokości od 500 do 1475 dolarów kanadyjskich. Popęlnienie po raz kolejny tego rodzaju przestępstwa w ciągu 3 lat, zagrożone jest karą grzywny w wysokości od 1475 do 4375 dolarów kanadyjskich oraz karą pozbawienia wolności do 3 miesięcy.

Litwa

Zgodnie z Zarządzeniem w sprawie przenoszenia dzikich zwierząt z ich siedlisk do ogrodów zoologicznych i rejestracji jako zbiory zoologiczne (nr 250/224), obowiązek rejestracji dotyczy jedynie kolekcji zoologicznych tj. okazów zwierząt, na których przeniesienie z naturalnych siedlisk, wyraził zgodę Minister Środowiska.

W 2008 roku rząd przyjął uchwałę w sprawie wdrożenia Konwencji o międzynarodowym handlu zagrożonymi gatunkami dzikiej fauny i flory (Dz. U. z 2008 r. Nr 40/1452). Uchwała ta całkowicie wdraża (implementuje) artykuł 13 Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97.

Przepisy prawa krajowego wyraźnie zakazują przenoszenia okazów tych zwierząt z ich naturalnego środowiska bez zezwolenia wydanego przez Ministerstwo Środowiska, z wyjątkiem działań prawnie dozwolonych tj. w celu obserwacji, filmowania, fotografowania, znakowania okazów oraz ich hodowli.

Kontrola populacji zwierząt gatunków chronionych jest sprawowana przez Ministerstwo Środowiska na podstawie rozporządzenia w sprawie wykorzystania gatunków chronionych.

Zgodnie z jego treścią obowiązkiem właściciela (hodowcy) jest poinformowanie o każdym lęgu lub potomstwie gatunków chronionych (objętych przepisami CITES) Regionalnego Departamentu Ochrony Środowiska, który wydaje dokument potwierdzający ten fakt. Ponadto wszystkie okazy gatunków zwierząt chronionych muszą posiadać dokumenty legalnego ich nabycia.

Wprowadzanie zwierząt chronionych na rynek bez świadectwa pochodzenia jest zabronione. Pod terminem „wprowadzanie na rynek” rozumie się: kupno, sprzedaż, wykorzystanie, wystawianie w celach komercyjnych, przechowywanie i przenoszenie gatunków dzikich zwierząt.

Niezgodne z przepisami nabycie zwierzęcia, przeniesienie go ze środowiska naturalnego, transport czy jego przechowywanie zagrożone jest karą grzywny w wysokości od 200 do 1000 litów (ok. 60 - 300 euro). W niektórych przypadkach, wraz z nałożoną karą grzywny może być orzeczona także konfiskata zwierzęcia.

Niemcy

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym ochrony dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin jest federalne rozporządzenie w sprawie ochrony dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin (w załączniku nr 1 do rozporządzenia, na liście chronionych gatunków zwierząt wymienionych jest 99 gatunków ptaków chronionych). Nakłada ono na właścicieli szczególnie chronionych gatunków kręgowców obowiązek zgłoszenia do rejestracji posiadanych okazów, a na osoby zawodowo zajmujące się handlem lub przetwarzaniem gatunków szczególnie chronionych – obowiązek prowadzenia określonej dokumentacji.

Procedura zgłoszenia do rejestracji nie jest skomplikowana. Zgodnie z przywołanym rozporządzeniem właściciel zwierzęcia należącego do jednego z gatunków wymienionych w załączniku nr 1 do rozporządzenia jest zobowiązany do złożenia oświadczenia o posiadaniu okazu w instytucji właściwej dla danego landu. Prawo nie wymaga od niego przedstawienia świadectwa pochodzenia zwierzęcia. Wymagane jest podanie szeregu danych identyfikujących określony okaz tj.: ilość, gatunek, wiek, płeć, pochodzenie, miejsce pobytu, lokalizacja, przeznaczenie, znaki szczególne (rozpoznawcze). Informacja powinna zawierać datę i być podpisana przez niego podpisana. Właściciel ma również obowiązek informowania tej instytucji o każdorazowej zmianie miejsca pobytu danego zwierzęcia.

Niedopełnienie obowiązku rejestracji stanowi naruszenie ustawy o ochronie przyrody i zagrożone jest karą grzywny w wysokości do 10 tys. euro.

Norwegia

Rejestracja gatunków zwierząt chronionych dotyczy wyłącznie okazów znajdujących się w ogrodach zoologicznych i wynika z konieczności sprawowania nad zwierzętami stałego dozoru weterynaryjnego. Ogrody zoologiczne mogą sprzedawać okazy zwierząt do innych ogrodów zoologicznych, nie mogą natomiast ich sprzedawać prywatnym właścicielom. Prywatni właściciele zwierząt chronionych oraz ich hodowcy nie mają obowiązku rejestrowania posiadanych okazów.

Zgodnie z ustawą z 1997 r. o regulacji importu i eksportu oraz Rozporządzeniem z 2002 r. (nr 1276) wykonującym przepisy CITES, kontroli podlega przywóz i wywóz chronionych gatunków zwierząt. Organem administracyjnym, odpowiedzialnym za sprawowanie tej kontroli jest Norweska Dyrekcja ds. Gospodarki Zasobami Naturalnymi. Organ ten wydaje pozwolenia na eksport bądź import okazów zwierząt wyłącznie na podstawie świadectwa pochodzenia

zwierzęcia. Zwierzęta nieposiadające świadectwa pochodzenia są wyłączone z handlu i podlegają konfiskacie. Wspomniany organ administracyjny decyduje wtedy o dalszym postępowaniu z tymi zwierzętami.

Naruszenie przepisów w/w. rozporządzenia jest zagrożone grzywną lub karą pozbawienia wolności do 6 miesięcy.

Rumunia

W 1994 r. Rumunia ratyfikowała, w drodze ustawy (nr 69), Konwencję o międzynarodowym handlu zagrożonymi gatunkami dzikich zwierząt (CITES). Podstawową regulacją w tym zakresie jest ustawa z 2004 r. o ochronie zwierząt (nr 205). Jej przepisy szczegółowo określają obowiązki nałożone na posiadaczy oraz hodowców zwierząt chronionych. Mają oni obowiązek stworzenia zwierzętom odpowiednich warunków w jakich są przetrzymywane, zapewnienia im należytej opieki (w tym właściwego żywienia) i sprawowania nad nimi określonego nadzoru celem zapewnienia im bezpieczeństwa. Przepisy ustawy zabraniają złego traktowania zwierząt i popełniania wobec nich okrucieństwa. Określają również zasady prowadzenia handlu zwierzętami oraz ich transportu a także ich użytkowania w celach naukowych, eksperymentalnych oraz reklamowych (pokazy czy wystawy).

W odniesieniu do Konwencji CITES najważniejszą regulacją jest rozporządzenie z 2001 r. (nr 647) określające procedury uzyskiwania zgody na zakup i handel (w tym eksport oraz import), okazów z gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną CITES oraz zasady prowadzenia działalności handlowej tymi gatunkami i innymi nie znajdującymi się w Załącznikach do Konwencji.

Serbia

Obowiązek rejestracji chronionych gatunków zwierząt dziko żyjących jest uregulowany w ustawie z 2010 r. o ochronie przyrody (nr 91/2010) oraz rozporządzeniu o wspieraniu i ochronie ściśle chronionych i zagrożonych dzikich roślin, zwierząt i grzybów (nr 5/2010). Ochronie podlegają gatunki zwierząt i roślin zagrożone wymarciem, co jest ważne ze względów środowiskowych, ekosystemowych, naukowych, zdrowotnych oraz ekonomicznych.

Zgodnie z ustawą, gatunki chronionych zwierząt i roślin (nazwy gatunków, miejsca ich występowania oraz liczebność populacji) określa Ministerstwo Ochrony Przyrody na podstawie informacji krajowych i międzynarodowych ustaleń ekspertów oraz wiedzy naukowej i publikuje w tzw. czerwonej księdze. Na podstawie oceny ryzyka wyginięcia zwierząt z danych gatunków oraz określonych zobowiązań wynikających z ratyfikowanych traktatów międzynarodowych, minister ochrony środowiska określa, który z gatunków podlega ochronie, a który ścisłej ochronie.

Ustawa o ochronie przyrody zobowiązuje osoby fizyczne oraz prawne, zajmujące się handlem lokalnymi lub alochtonicznymi (napływowymi) gatunkami dzikich zwierząt do zapewnienia odpowiednich warunków, w których zwierzęta są przetrzymywane oraz do prowadzenia rejestru ich pochodzenia i zmian miejsca pobytu tych zwierząt.

Za postępowanie uznane za niezgodne z wymogami zawartymi w omawianej ustawie oraz w innych przepisach regulujących problematykę ochrony dzikich zwierząt przewidziana jest kara grzywny.

Słowacja

Ustawa z 2005 r. o ochronie gatunków dzikiej fauny i flory (nr 15) nakładała na posiadaczy wszystkich okazów gatunków zwierząt chronionych, wymienionych w załącznikach do roz-

porządzenia Rady (WE) nr 338/97 obowiązek rejestracji w Urzędzie CITES. Obowiązek ten dotyczył posiadaczy zarówno żywych, jak i martwych okazów.

Do 1 stycznia 2008 r. tj. do czasu nowelizacji tej ustawy, wszystkie żywe okazy ssaków, ptaków i gadów (z pewnymi wyjątkami), musiały być zarejestrowane w Okręgowych Biurach Ochrony Środowiska, bezwzględnie po uzyskaniu okazu zwierzęcia. W wyniku nowelizacji ustawy obowiązek ten został zniesiony. Obecnie przygotowywana jest kolejna zmiana ustawy, mająca przywrócić obowiązek rejestracji. Przewiduje się, że zmiana ta zacznie obowiązywać już w 2011 r.

Powrót do obowiązkowej rejestracji okazuje się potrzebny, gdyż rejestr stanowi źródło niezbędnych informacji o posiadaczach oraz o handlu okazami zwierząt chronionych. Na podstawie zawartych w rejestrze informacji uprawnione organy wydają zezwolenia/świadectwa. Informacje te są również pomocne dla właściwej realizacji rozporządzeń CITES.

Posiadacz żywych okazów należących do gatunków ssaków, ptaków i gadów nieposiadający zezwolenia/świadectwa wydanego zgodnie z rozporządzeniami Rady ma obowiązek (bez zbędnej zwłoki po uzyskaniu okazu zwierzęcia) wystąpić, do okręgowego Biura Ochrony Środowiska, z wnioskiem o sporządzenie i wydanie świadectwa pochodzenia okazu. We wniosku należy podać: naukową nazwę gatunku, datę urodzenia okazu, informacje o przodkach zwierzęcia, płeć (jeśli jest rozpoznawalna), datę nabycia, oraz informacje o oznakowaniu okazu. Po sprawdzeniu wszystkich informacji (a także w niektórych przypadkach po konsultacji z CITES) biuro wystawia wspomniany dokument.

Na Słowacji wszystkie żywe okazy ssaków, ptaków i gadów, wymienione w załączniku A, muszą posiadać dokument (zezwolenie/świadectwo) wydany zgodnie z rozporządzeniami Rady lub świadectwo pochodzenia wydane zgodnie z ustawą nr 15/2005. Wszystkie inne gatunki (np. gatunki wymienione w załączniku B), które nie mają dokumentu wydanego zgodnie z rozporządzeniem Rady muszą posiadać dokument, który zawiera: dane identyfikacyjne (imię i nazwisko, adres) posiadacza, jak i poprzedniego posiadacza (od którego zwierze zostało nabyte), naukową nazwę zwierzęcia, liczbę nabytych okazów, datę i sposób nabycia oraz źródło pochodzenia okazu, jeśli jest znane.

Słowenia

Republika Słowenii ratyfikowała Konwencje Waszyngtońską (CITES) w 1999 r. na mocy specjalnej ustawy, która weszła w życie w 2000 r. Rozporządzenia UE (338/97/WE i 1808/2001/WE) zostały implementowane do porządku prawnego Słowenii dekretem z 2008 r. o sposobie postępowania i środkach ochronnych w zakresie handlu zwierzętami i roślinami.

Listę gatunków chronionych w jęz. słoweńskim oraz ich odpowiedniki w jęz. łacińskim zawiera Załącznik I do dekretu z 2004 r. o chronionych gatunkach dzikich zwierząt. Zasady rejestracji okazów z gatunków dzikich zwierząt szczegółowo precyzuje dokument z 2004 r. - Zasady znakowania zwierząt trzymanyh w niewoli. Zgodnie z tym dokumentem okazy ssaków, ptaków i gadów powinny być odpowiednio oznakowane zgodnie z wymogami wynikającymi z treści Załączników A i B do rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 oraz dekretu o ochronie gatunków, który reguluje kwestie ochrony dzikich zwierząt.

Sposób oznakowania i procedurę rejestracji precyzuje wspomniany dokument z 2004 r. – Zasady znakowania zwierząt trzymanyh w niewoli. Właściwą rejestrację poprzedza oznakowanie zwierzęcia. Jego właściciel jest odpowiedzialny za jego oznakowanie w ciągu 10 dni od dnia wejścia w jego posiadanie, którego dokonuje praktykujący weterynarz, wpisany na listę osób uprawnionych do znakowania zwierząt. Fakt oznakowania powinien być zgłoszony przez weterynarza do krajowego rejestru prowadzonego przez Agencję Ochrony Środowiska Republiki Słowenii, podległą Ministerstwu Środowiska. W przypadku zagubienia oznakowanego

zwierzęcia, jego ucieczki lub śmierci, właściciel jest zobowiązany do powiadomienia Agencji o tym fakcie w ciągu 10 dni.

Nie jest obowiązkowe znakowanie zwierząt już posiadających oznakowanie odpowiednich władz innych państw, odpowiadające przepisom obowiązującym w Słowenii. Ministerstwo Środowiska publikuje listę państw, w których oznakowanie dzikich zwierząt jest akceptowane w Słowenii. Znakowaniu nie podlegają również okazy młodych żółwi pochodzących z hodowli oraz okazy dzikich zwierząt schwytyanych dla celów naukowych.

Jak wyżej wspomniano, rejestr zwierząt chronionych jest prowadzony przez Agencję Ochrony Środowiska. Formularz rejestracyjny powinien zawierać następujące informacje: dane identyfikacyjne posiadacza (właściciela/hodowcy) zwierzęcia oraz okazu zwierzęcia (jego nazwę naukową i popularną, płeć, wymiary (wzrost/długość, waga) wraz z opisem jego cech charakterystycznych), dane przeprowadzającego znakowanie (weterynarza), daty oznakowania zwierzęcia i wpisania go do rejestru, dane oznakowania, informację o sposobie wejścia w posiadanie zwierzęcia (pochodzenie, sposób nabycia) oraz datę nabycia oraz numer zezwolenia na posiadanie.

W celu sprawowania kontroli handlu okazami zwierząt z gatunków dziko żyjących prowadzona jest księga handlowa (rejestr) na podstawie dokumentu z 2011 r. - Zasady prowadzenia rejestru obrotu zwierzętami gatunków dziko żyjących. Obejmuje on gatunki zwierząt chronionych, które w dokumentach międzynarodowych są wymieniane jako zagrożone wyginięciem. Jest on prowadzony w Agencji Ochrony Środowiska Republiki Słoweńskiej w formie elektronicznej. Informacje na temat kupna lub sprzedaży zwierząt gatunków dziko żyjących są bezzwłocznie wprowadzane do rejestru. Do przekazywania tych informacji zobowiązana jest każda osoba prawna lub fizyczna zarejestrowana jako zajmująca się handlem żywymi zwierzętami lub hodowlą dzikich zwierząt przeznaczonych na sprzedaż.

Za niedopełnienie obowiązku rejestracji przewidziana jest kara w postaci grzywny w wysokości od 2600 do 33 300 euro, którą przewiduje ustawa o ochronie przyrody. Ta sama kara grzywny (przewidziana we wspomnianym dekrete z 2008 r. o sposobie postępowania i środkach ochronnych w zakresie handlu zwierzętami i roślinami) jest przewidziana w sytuacji gdy:

- osoba prawna sprowadza lub zamierza sprowadzić zwierzęta lub rośliny, których sprowadzanie jest zabronione / zakazane albo sprowadza lub zamierza sprowadzić zwierzęta lub rośliny bez wymaganego zezwolenia;
- osoba prawna kupuje, oferuje do kupienia, nabywa w celach komercyjnych, używa w celach komercyjnych, wystawia na widok publiczny w celach zarobkowych, sprzedaje, trzyma w celu sprzedaży egzemplarze zwierząt gatunków wymienionych w Załączniku A do Rozporządzenia WE nr 338/97 lub dokonuje takich czynów bez odpowiedniego zaświadczenia instytucji zarządzającej;
- osoba prawna przewozi żywe zwierzęta gatunków wymienionych w Załączniku A do Rozporządzenia WE nr 338/97 bez zaświadczenia;
- osoba prawna nie dokona oznakowania zwierząt przeznaczonych do celów handlowych.

Zgodnie z przepisami kodeksu karnego, określone przypadki nielegalnego handlu zwierzętami podlegającymi ochronie są zagrożone karą pozbawienia wolności. Dotyczy to osób, które wywożą z kraju, bez zezwolenia odpowiedniej instytucji, dobra o specjalnym znaczeniu kulturalnym lub historycznym, wyjątkowe obiekty naturalne oraz zwierzęta lub rośliny należące do gatunków zagrożonych albo sprowadzają do kraju takie dobra, łamiąc przy tym przepisy prawa międzynarodowego. Takie działania zagrożone są karą pozbawienia wolności do 3 lat, zaś w sytuacjach, gdy dotyczy to dóbr o szczególnym znaczeniu kulturalnym, historycznym bądź środowiskowym, wymiar kary jest wyższy i wynosi do lat 5 pozbawienia wolności.

Włochy

Konwencja Waszyngtońska (CITES) została implementowana do krajowego systemu prawnego ustawą z 7 lutego 1992 r. (nr 150) wraz z rozporządzeniem Rady (WE) nr 338/1997, ostatnio znowelizowanym rozporządzeniem (WE) nr 407/2009. Przepisy wspomnianej ustawy regulują zasady posiadania oraz handlu okazami zwierząt gatunków chronionych. Zakazują one importu, eksportu i reeksportu, sprzedaży, wystawiania i posiadania okazów, żywych lub martwych, jak również ich elementów i produktów pochodzących z gatunków wymienionych w załączniku A oraz wymienionych w załączniku B i C, jeśli nie zostały objęte standardowymi zezwoleniami.

Rozporządzenie WE 338/97 określa w czterech załącznikach do Konwencji (A-D) gatunki zwierząt, które powinny być chronione zgodnie z implementowanymi przepisami.

– Załącznik A: obejmuje gatunki wymienione w załączniku I do Konwencji CITES jak również kilka innych gatunków objętych konwencją na podstawie dodatkowych kryteriów (rzadkość występowania, handlowych nacisków na ich wykorzystanie, obecność w stanie dzikim na terytorium UE);

– Załącznik B: obejmuje gatunki wymienione w załączniku II Konwencji, gatunki wymienione w załączniku I z zastrzeżeniami i inne gatunki objęte ochroną na mocy różnych kryteriów;

– Załącznik C: obejmuje gatunki wymienione w załączniku III Konwencji, które różnią się od tych określonych w załącznikach A i B, wraz z gatunkami wymienionymi w załączniku II do Konwencji z zastrzeżeniem;

– Załącznik D: obejmuje kilka gatunków, których istotny import z krajów UE uzasadnia wykonywanie kontroli, a także niektóre gatunki wymienione w Załączniku III do Konwencji, co do których zaproponowano pewne zastrzeżenia. Wprowadzenie Załącznika D jest niezwykle ważne ze względu na listę gatunków, których import powinien być kontrolowany.

Możliwy jest import oraz eksport okazów zwierząt i roślin, ich części i produktów pochodnych wyszczególnionych w aneksach CITES oraz w załącznikach do przepisów UE tylko wtedy, gdy jest należycie uzasadniony.

Zezwolenia na prowadzenie handlu wydawane są przez włoską Służbę Lasów Państwowych podlegającą Ministerstwu Rozwoju Gospodarczego. Procedura rejestracji jest uproszczona i polega na wypełnieniu odpowiednich formularzy (na podstawie których wydawane są następnie określone zezwolenia) opracowanych przez Służbę Lasów Państwowych. Formularze rejestracyjne zawierają informacje o urodzeniu się zwierzęcia w niewoli, o czasowym przemieszczeniu zwierzęcia w celu przeprowadzenia badania weterynaryjnego, o transporcie zwierząt chronionych czy też dotyczące wymiany okazów zwierząt pomiędzy hodowcami.

Posiadacze (właściciele/hodowcy) okazów zwierząt chronionych składają prawidłowo wypełnione formularze w lokalnych, właściwych terytorialnie, jednostkach CITES (działających w ramach Służby Lasów Państwowych) znajdujących się w 23 urzędach celnych. Tam prowadzona jest kontrola przesyłek zawierających zwierzęta i rośliny chronione, zgodnie z przepisami CITES.

Nieprzestrzeganie przepisów ustawy z 1992 r. polegające na nielegalnym przywozie i wywozie (przemycie okazów zwierząt bez ważnego świadectwa i licencji oraz bez zezwolenia) zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do jednego roku (ponowne popełnienie przestępstwa zagrożone jest karą pozbawienia wolności do 2 lat) lub karą grzywny wynoszącą od 15 mln lirów (7,5 tys. euro) do 6-krotnej wartości przemycanych okazów zwierząt. W każdym przypadku, w którym została nałożona kara, okazy zwierząt, ich części lub produkty z nich podlegają obligatoryjnie konfiskacie.

Węgry

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi problematykę rejestracji oraz handlu chronionymi gatunkami dzikich zwierząt są niżej wymienione rządowe dekrety wydane w zgodzie z przepisami CITES (Konwencja Waszyngtońska):

- dekret z 23 grudnia 2006 r. (nr 348) regulujący szczegółowo ochronę, utrzymanie, wykorzystanie i prezentację gatunków chronionych,
- dekret z 10 grudnia 2008 r. (nr 292) na temat niektórych przepisów wdrażających prawo wspólnotowe i międzynarodowe instrumenty prawne dotyczące międzynarodowego handlu zagrożonymi gatunkami dzikiej fauny i flory,
- dekret z 26 lutego 2010 r. (nr 410) na temat utrzymania i obrotu zwierzętami.

Rejestracji okazu zwierzęcia podlegającego ochronie dokonuje Narodowy Inspektorat ds. Środowiska, Przyrody i Wody, który wydaje zezwolenie uprawniające do legalnego posiadania oraz prowadzenia hodowli zwierząt chronionych na okres 5 lat. Wniosek posiadacza (właściciela/hodowcy) zwierzęcia powinien zawierać następujące informacje:

- imię, adres właściciela lub hodowcy lub nazwisko i adres przedsiębiorstwa posiadającego zwierzęta,
- rodzaj i liczbę licencji właściciela,
- ilość posiadanych i hodowanych zwierząt,
- nazwy gatunków w języku łacińskim i węgierskim (jeśli istnieje),
- datę i miejsce urodzin zwierząt,
- płeć zwierząt (jeśli jest ustalona),
- liczbę identyfikacyjną oryginalnych zwierząt (samiec, samica),
- opis trwałych znaków, o ile zwierzęta są oznakowane,
- miejsce, czas, cel utrzymywania lub rasa, opis utrzymywania zwierząt,
- kopię dokumentów potwierdzających pochodzenie zwierzęcia, licencje właściciela lub hodowcy.

Wielka Brytania

Podstawową regulacją prawną dotyczącą chronionych gatunków zwierząt oraz roślin jest ustawa z 1981 r. o faunie i florze oraz terenach naturalnych (*Wildlife and Countryside Act 1981*). W załącznikach do niej wymienione są wszystkie gatunki zwierząt i roślin podlegających ochronie zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 338/97.

Każdy przypadek posiadania okazu ptaka chronionego powinien być zgłoszony przez posiadacza/właściciela, właściwemu organowi o nazwie Zdrowie Zwierząt, który na podstawie zgłoszenia, dokonuje odpłatnej rejestracji (20 funtów brytyjskich za każdy okaz) oraz prowadzi rejestr. Zarejestrowane okazy ptaków muszą być odpowiednio oznakowane, czyli posiadać obrączkę na nodze oraz zainstalowany mikroprocesor. Posiadacz/właściciel ptaka niezabraczkowanego powinien legitymować się odpowiednią licencją.

Za nieprzestrzeganie przepisów ustawy przewidziana jest kara pozbawienia wolności do 6 miesięcy lub grzywny wynosząca maksymalnie do 5000 funtów brytyjskich. Możliwe jest zasądzenie obu tych kar łącznie.

